

A Kecskés László Társaság szakmai beszámolója a 2013-as évről

Alapításunk óta eltelt több mint 10 év alatt két fontos, egymáshoz szorosan kapcsolódó területen tevékenykedtünk. Komárom sajátos történelmi-földrajzi szerepe (a kettészakított város) alapján a történelmi emlékezet frissen tartása és a komáromi helytörténeti tudat ébresztése összefonódik.

Névadónk, **Kecskés László születésének 100. évfordulójára** több eseménnyel készültünk, társrendezőként segítettük, hogy városunk méltóképpen emlékezzen kiemelkedő polgárára. Kecskés László helytörténész, múzeumalapító 1913. szeptember 7-én született a történelmi Komáromban. Ősei városukat védő végvári harcosok, naszádosok, hagyományait őrző, Európát járó szekeresgazdák voltak. Rövid életrajza szerint iskoláit Komáromban végezte, 1931-ben érettségizett a helyi gimnáziumban. Érettségi után a városháza számviteli osztályán dolgozott. 7 évi katonaság, másfél évi hadifogság után újabb szívfájdalmat ért meg, a kitelepítést, de Isten kegyelméből nem kellett messzire mennie, a jobb parti Komáromban, a Vág utcában telepedhetett meg a családjával. Eleinte a hit és a család, később az általa kialakított szép udvar fái és virágai is gyógyították lelki sebeit, s adtak erőt évtizedeken át tartó, az utókor számára nagyon-nagyon értékes és hasznos munkájához. Igazi hivatását Komárom kulturális életének fényesítésében találta meg. A komáromi Klapka György Múzeum alapítója (1965) és vezetője haláláig. Számos helytörténeti tanulmány és könyv szerzője, hogy csak a legfontosabbakat említsük: Komárom története (1973), Komáromi mesterségek (1978), Komárom az erődök városa (1984, 1993), Komárom (1985). A Múzeum és a Múzeumbarát Kör vezetése, a tárgyi emlékek gyűjtése, a helytörténeti tanácsadások mind azt szolgálták, hogy bemutassa a közösség alkotó-formáló erejét, megteremtse a polgárok közéleti tudatát. Életében nem létezett elválasztó vonal, mindig egységes Komáromban gondolkodott. Születésének 100. évfordulójára, annak tiszteletére ezt az évet Komárom képviselőtestülete Kecskés László emlékévként minősítette. **Az ünnepségsorozat szeptember 7-én kezdődött**, amikor meghitt, családias légkörben emléktábla került a Vág utcai kedves házra. A kis avatási ünnepség a családi ház szép udvarán zajlott. Itt *dr. Molnár Attila* polgármester, a FIDESZ országgyűlési képviselője emlékezett Kecskés Lászlóra mély hitelességgel, hiszen diákkorában rendszeresen eljárta a helyi könyvtárba, hogy Laci bácsit meghallgathassa. Az egybegyűltekhez aztán *Kecskés Lászlóné* szólt, megköszönve a férjének kijáró tiszteletet, majd *Vastagh Ágnes*, az egyik unoka következett: ő a nagyapjáról írott gyönyörű emlékezését olvasta fel. A sort a dédunokák kis zenei bemutatója és versmondása, majd a református templomban istentisztelet zárta. A hálaadó istentiszteleten társaságunk tagja, *Máté László* esperes így idézte fel Kecskés László alakját, személyiségét: *„Kecskés László életének nagyobb részét egy olyan korban élte, amelynek társadalmi rendszere a hazugságra épült. Vagy tagadta az igazságot, vagy szerette volna feledtetni annak legalább egy, számára igen kellemetlen részét. Amikor Kecskés László a múlt emlékeit kutatta, összegyűjtötte és közkinccsá tette (legyen szó könyvről vagy múzeumról), akkor a feledés ellen harcolt. Az emlékek megőrzése – egyfajta harc az igazságért. A valóságért. Sokféleképpen lehet küzdeni az igazságért. Kecskés László munkássága e harcok egyike volt. Emlékének felidézése ezért egy nemes harc felidézését is jelenti. Egy olyan élet áll előttünk, amely a feledés elleni küzdelmével, a teljes, mert a múltat is magába foglaló valóságért folyt. Ebben a közösségben megemlékezünk arról is, hogy Kecskés László a református gyülekezet főgondnoka volt. Egy gyülekezet főgondnoka több, mint adminisztratív tisztségviselő. A protestáns egyházak történelmében úgy alakult, hogy a főgondnok lett a gyülekezet arca a külvilág felé. A főgondnok a világi hivatásában kivívott elismerésével, személyének és tekintélyének súlyával szolgálja a gyülekezetét. Az őt övező tisztelet egyúttal védi a gyülekezet, az egyház tekintélyét is. Bízvást mondhatjuk, hogy Kecskés László személyében a református*

gyülekezetnek ilyen főgondnoka volt. Emlékének felidézésekor úgy gondolunk rá, mint Isten szolgájára, eszközére, aki által sok jót tett a komáromi gyülekezetnek. A 100 éve született Kecskés László a szűkebb környezetéért, Komárom városáért és a református gyülekezetért végzett munkásságával, a múltat is magába foglaló teljes valóság megőrzéséért, és így az igazságért való küzdelmével követendő elismerésre méltó életművet, és követendő példát hagyott maga után. Felidézve személyét és munkásságát, hálát adunk Istennek, Aki általa, mint eszköze által is sok jót tett velünk!”

Az emlékévé következő rendezvényére **szeptember 11-én** került sor, amikor először az általa alapított múzeumban *Számadó Emese* emlékezett Kecskés Laci bácsira, s vele készült korabeli filmen is hallhattunk hitvallásáról. Utána kedvenc helye, a könyvtár következett, ahol dr. Molnár Attila házigazdaként beszélgetett Komárom díszpolgáráról az egykori barátokkal, *dr. Kálmán Attilával, Mácza Mihállyal és Asbóth Zsolttal*. Az életrajzból olvashattuk, hogy fájdalmas törést hozott Laci bácsi életébe a kitelepítés. E korszak jobb megismerése érdekében került sor a rendezvénysorozat újabb állomására. **Szeptember 18-án** a könyvtárban köszönthettük *dr. Vadkerty Katalin* professzorasszonyt, ezen történelmi időszak leghitelesebb szakértőjét. Kató nénit és Laci bácsit összeköti értékrendjük azonossága, mindketten az elnyomatás éveit is tisztán és következetesen kutatták és ismertették a valós múltat, maradandót alkottak és példát mutattak az utókornak. Az emlékévé zárásaként a fiataloknak meghirdetett helytörténeti és rajzpályázat döntőjére került sor **október 19-én**. Iskolásaink számot adtak a komáromi mesterségekről szerzett tudásukról, s igen gazdag rajzanyag érkezett, mely november 30-ig a városháza nagytermében és előterében látható volt.

Az emlékévé rendezvényein több százan vettek részt.

A felvidéki magyarság sorsát tudatosító történeti emlékezet immár országos jelentőséget nyert. A Magyar Országgyűlés tavaly decemberben hozott határozatával **április 12-ét a felvidéki kitelepítettek emléknapijává** nyilvánította. Társaságunk évek óta azon fáradozik, hogy a kitelepítésben érintett családok történetei és a Benes-dekrétumok igazságtalan következményei napvilágot lássanak, így ezt az ügyet Komárom városa, és annak együtt érző vezetői is felkarolták. A több órás vitát kiváltó előterjesztést dr. Molnár Attila komáromi polgármester vitte végig tavaly decemberben a törvényhozás rögzös útján, így lehetett, hogy méltó módon – immár hivatalos emléknapon - emlékezhetek a második világháborút követően hazájukat és egyben otthonukat, rokonaikat és múltjukat veszített felvidéki magyarokról, és az 1947 áprilisától kezdődő úgynevezett lakosságcserekről.

Komárom önkormányzata a városháza dísztermében tartott emlékülést az üldöztetést megélt áldozatok és a kitelepítettek ügyét pártolók körében. Dr. Molnár Attila polgármester a zsúfolásig megtelt teremben ismertette az országgyűlés határozatának pontjait, majd hozzátette: városa, *Komárom tisztelettel adózik azon családoknak, amelyek állampolgárságuktól, közösségüktől, vagyonuktól megfosztva, a szülőföldjüktől egy kézipoggyással elűzve kemény akarással otthont teremtettek maguknak.*

A városvezető felolvasta dr. Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke levelét: „*Akkor is és azóta is sokan igyekeztek megmagyarázni kollektív bűnösséggel, történelmi vétkekkel a kitelepítést. Azonban, ha az események és az indítékok mögé nézünk, nem találunk semmi mást, mint a meztelen hatalmi érdeket, ami nem rettent vissza a tisztogatásoktól sem. A Magyarországon létezett akkori baloldali politikai elit képviselői, ha ellentmondásosan is, de részt vettek ebben a játszmában. Meg kell értenünk mindazt, amin szüleink és nagyszüleink nemzedéke átment. Tudnunk kell, hogy értsük, hogy milyen értékes a haza, az otthon és a szülőföld és azok a közösségek, amelyekben az életünket éljük. Nem szabad felednünk, hogy azok a jogfosztott törvények, melyek kimondták a felvidéki magyarság bűnösségét még a mai napig hatályban vannak. Meggyőződésem, hogy az átélt, megélt sorsokon*

változtatni nem tudunk, de emlékezni és emlékeztetni kötelességünk” – világított rá az összefogás indokára a levél, hogy efféle tisztogatásokra soha többé ne kerülhessen sor.

A termet az együttérzés és az összetartozás magasztos hangulata lengte be. Ezt csak tovább fokozta a Kultsár István Szakközépiskola összeállítása, mely a társaságunk által kiadott *Életképek* című albumból megrendítő visszaemlékezéseket idézett. Oláh Kálmán pedagógus vezetésével a diákok olyan emberi-családi sorsokat, történeteket elevenítettek fel, melyeket a mai békeidő nyugalmas síkján aligha tudunk elképzelni. Szóltak gyermekkorban átélt érthetetlen tragédiákról, állampolgárságuktól, gyakran emberi jogaiktól is megfosztott, megsebzett apákról és anyákról, kik a szülőföldtől, a rokonoktól és a szülői háztól, nagyszüleik sírjától távol kerestek életüknek új értelmet és teret. A teremben olyanok hallgatták a történeteket, akik megélték a borzalmakat, mégis talpra tudtak állni.

Előttük adózott tisztelettel *dr. Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke* hozzászólásában. Mint fogalmazott: a baljós népszámlálási adatok mellett bizakodásra ad okot, hogy egyre több a gyermek a szlovákiai magyar iskolákban.

Berényi József, a Magyar Közösség Pártjának elnöke azt hangsúlyozta, hogy minden olyan impulzus, mely Magyarországon születik, befolyásolja a szlovákiai politikát és közéletet, így a hivatalos emléknaphoz is van hatása. A politikus köszönetet mondott a komáromi Magyarock Dalszínháznak is, akik a *Fehérlaposok* című rockoperájukkal a modern művészet nyelvén minden generációt megszólítva képesek bemutatni a második világháború után történeteket.

Potápi Árpád, a Nemzeti Összetartozás Bizottságának elnöke beszédében riasztó számokat közölt. Mint összegezte, az 1947 áprilisától kezdődő, akkoriban lakosságcsere névezett deportálások eredményeképpen 22 955 család 85 436 fővel érkezett Magyarországra. A tisztességes, kemény munkával megteremtett életkörülményeiktől megfosztva a csere folytán a hátrahagyott földek tizedével kellett beérniük a kitelepítetteknek. A Felvidéken a magyarok 160 ezer katasztrális hold földet és több mint 15 ezer házat hagytak hátra. Mint fogalmazott: a 66 esztendeje történtek mellett nem lehet csak úgy elmenni. Az emléknaphoz az egész magyarságnak hozták létre. *„Az ünnepnap nem csupán egy gesztus a parlament részéről, hanem az igazság kimondása és az igazságtalanság elleni küzdelem következő lépcsőfoka, ugyanakkor üzenet értékű egész Európa számára.”*

A meghívottak közül az izsai deportáltakat képviselő *Sámsonné Kómár Gizella* versben fogalmazta meg ünnepi gondolatait, majd a megemlékezés a Monostori erődben folytatódott, a *kitelepítések emlékművénel. Miletics Anton* trombitájátékát követően *Vadkerty Katalin* történészprofesszor foglalta össze a történetírás ellentmondásait. A meghívott egy évtizeden keresztül kutatta az 1945-1948-as évek Csehszlovákiájának magyar-politikáját. Minden történelmi tény feltárásának eredménye azt mutatta, a magyarságot igaztalanul érte a támadás. A történészprofesszor levéltári kutatásai során találkozott a magyar-gyűlölettel, ami akkor uralta akkor az egész dél-szlovákiai vidéket. Mint magyarázta, a tényeket nem tagadó szlovák történetírás kijelenti, a kitelepítés történelmi elégtétel. A történészprofesszor átfogó képet adott a követelésekről és tervezetekről, mellyel a csehszlovák kormány véghez kívánta vinni a kitelepítést, és felvázolta a magyarság felszámolásának szívszorító folyamatát.

A megemlékezés díszvendége, dr. Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes is szólt a jelenlévőkhöz. Mint mondta, az emléknaphoz nem csupán egy gesztus, hanem azon túl olyan törekvés, mely a közép-európai nemzetek között párbeszédet indíthat el. *Olyan párbeszédre lesz szükség, melyben szembe merünk nézni a saját és a másik állam által lekövetett bűnökkel, és melynek jegyében elindulhat a közép-európai együttműködés. Csak így teljesülhet újra a száz éves etnikai, nemzetiségi konfliktusok által felszabdalt régió összefogása – magyarázta.* A politikus a felvidéki kitelepítettek anyagi kárpótlásáról is beszélt, melynek előterjesztése már elkészült, tárcaközi egyeztetés előtt áll. Az emléknaphoz az észak-komáromi Concordia vegyeskar közreműködésével koszorúzással zárult. A sorsokon változtatni nem lehet, a koszorúk sokasága is csupán az emlékezés része. Nemzetünk feladata és kötelessége lesz a fehér foltok feltárása, mellyel újra megerősödhet a magyarság öntudata és cselekvőképes akarata. Az emléknaphoz a megbékélés első lépcsőfoka lehet.

Szintén Komárom emlékvárosi szerepéből következett az **emléktábla-állítási kezdeményezésünk** újabb állomása. Ezúttal **Bátorkeszi** fogadta be a vörös márvány táblát, s rajta a sorokat: „De túl minden bűn, minden szenvedésen - Önérzetünket nem feledve mégsem... - Félőn borulni minden magyar rögre, - S hozzátapadni örökkön-örökre.”

A zsúfolásig megtelt római katolikus templomban a rendezvény ünnepi szentmisével vette kezdetét, amelyen Varga Róbert katolikus plébános, Czinke Zsolt református lelkész és Nagy Attila Ákos, a szőnyi gyülekezet lelkipásztora szolgált.

A megjelenteket Nemes Andrásné köszöntötte, aki elmondta: „Ma azért lehetünk itt, mert a Kecskés László Társaság Bátorkeszin is emléktáblát adományoz a kitelepítettek emlékére. Azoknak, akik valamikor otthonukat, házaikat veszítették el és azoknak a családrészeknek, akik itt maradtak, de a hazájukat veszítették el. Sem Ők, sem mi az utódok, akiket a benesi dekrétumok kollektív bűnösséggel vádolnak, soha nem kaptunk semmiféle kárpótlást, sem bocsánatkérését. A kitelepítést követő bűnös korszak hosszú időre szétszakította családjainkat. De vajon lehet-e kárpótolni az elrabolt időt, az egymás közelségét nélkülöző üres éveket? Ma már a határok átjárhatóságával minden egyszerűbb lenne, de most már hozzájuk csak a temetőbe vezet az út. Ezért nagyon fontos a mai nap. Mi, akik ma itt vagyunk, a kitelepítettek leszármazottai, még tudunk valamit tenni egymásért. Mi, akik több évtizeden át a szeretet és az összefogás erejében bízva tesszük a dolgunkat, azért vagyunk itt, hogy hitünket megőrizve az összetartozásunk magasztos érzését együtt megélhessük. Legyen ez a tábla egyben összetartozásunk jelképe is.

Ezt követte a Szózat eléneklése, majd az emléktábla avatása egyházi szertartással. Elsőként Bátorkeszi község polgármestere, Labancz Roland tartotta meg ünnepi beszédét.

Dr. Molnár Attila, Komárom polgármesterének gondolatait Hornig Rudolfné, alpolgármester tolmácsolta: „Benesék már a II. Világháború alatt bíztak abban, hogy a szovjetek kisöprik a felvidéki magyarokat, ám mivel ez nem sikerült, ennek egyenes következménye volt a kassai kormányprogram, amelynek gerincét az ún. Beneš-dekrétumok adják. Jött a megfélemlítés, az egyoldalú deportálás. Ám mivel a nemzetközi diplomáciával ezt elfogadtatni nem tudták, 1946. február 27-én így került sor az ún. lakosságcsere egyezményre. Akik megszenvedték az ún. lakosságcsere, azt sosem tekintették annak, hiszen több mint 100 ezer ember brutális kitelepítéséről volt szó. Aki megkapta az ún. fehér lapot, annak nem volt menekvés, várta Őt és családját a marhavagon és az embertelen körülmények. Szégyen, hogy a mai Európában a deportálásokra és a kitelepítésekre feljogosító jogszabályok, az ún. Beneš-dekrétumok még ma is hatályban lehetnek. Komárom városa a felvidéki kitelepítettek emlékvárosának tekinti magát. Épp ezért országgyűlési képviselőként tett javaslatomra a Parlament április 12-ét a felvidéki kitelepítettek és deportáltak emléknapjává nyilvánította. Vallom, hogy a megélt és átélt sorsokon változtatni már nem tudunk, de emlékezni és emlékeztetni mindannyiunk közös történelmi felelőssége.”

Dolník Tibor alpolgármester szaválata után a Karátsony Imre énekkar és a búcsi Verselő igricek zenés irodalmi műsorát látták, majd egy közös dalt Radvanszky Valériával és Bathó Annamáriával. Szabó Edit egykori polgármester megemlékező előadása a Bátorkesziről kitelepítettek és deportáltak sorsáról nem csak az előadónak, de a jelenlévők közül is többnek a könnyeivel kellett megküzdenie. A 86 éves Rigó Jánosné visszaemlékezéseiben és saját költeményének elszavalásával emlékezett a kitelepítésre, mert tudja a felejtés száműzetés, az emlékezés: szabadulás.

A megemlékezők végül elszorult torokkal hallgatták **Tolcsvay Béla** lélekemelő műsorát - „Áldott legyen mindig ez a föld!” - együtt énekelve a művésszel: Legyen úgy, mint régen volt, hogy ne ártson a

magyarnak se a Duna, se a Tisza, se az Olt. „A Korona szertartásában elhangzik egy üzenet, amely szerint Mátyás király azt mondta: „...az isteni szolgálatra bármilyen idő alkalmas, és mind az, amit a haza érdekében tesz az ember, nem egyéb, mint Isten szolgálata." Ebben benne van az egész élet. A szépséges énekeket felmutatva a gonosszal és a cinizmussal szembeszegülve dolgozni a lélek szabadságáért, amelyhez a szeretet, a bizalom, a barátság ugyanúgy hozzátartozik, mint az, hogy ünnepet szerezzünk embertársainknak. Nép dalaink és népénekeink meglevenítik a múltat, és szakrális tartalmuk révén megérintik a hallgatóságot. Elődeink, a Jóisten s a magyar szentek üzenetének közvetítéséhez nem kell élesben politizálnom, s hivatásom által mégis teljesíthetem keresztény magyarként kötelességemet. Boldog vagyok, hogy magyarnak születtem, hogy itt élhetek ebben a gyönyörű országban Európa kellős közepén. Erős, megtartó ez a Kárpát-haza. Gazdagsága pedig népének hagyományos tartása, becsülete. Naponta azt a szeretetet osztogatom szét, amelyből eleink a felbecsülhetetlenül szép szőttest, népművészetünket megalkották. Az ének megindítja a lelkeket, és ráirányítja a figyelmet arra, hol is élünk, milyen ez az ország, miért kell ma fohászoknunk. Felemelő érzés számomra, hogy énekszóval beszélhetek a világról, a minket körülölelő szépségről, elődeink és a magam hazaszeretetéről, Isten gondviselő jóságáról, az emberi fájdalom súlyáról, az öröm-érzésről, a szenvedés értelméről, felelősségünkről a világban. Hiszem, hogy az énekek lélektől lélekig hatnak. Remélem, hogy megtisztító erőt, erkölcsi, lelki, szellemi kapaszkodót tudnak nyújtani a mai élet elkeseredettjeinek, kiábrándultjainak, csalódottjainak és reménykedőinek" - mondta az énekmondó, akinek dalai hangzás világa, a magyar lélek formáit szóban és dallamvilágban híven tükrözi.

Az ünnepség koszorúzással, nemzeti imánk, a Himnusz eléneklésével ért véget a templomban, utána bensőséges hangulatú szeretetvendégség következett a kultúrház éttermében.

Nemes Andrásné

a kuratórium elnöke